

การศึกษากระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุน
สวัสดิการชุมชนของตำบลรัษฎา อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก
**A Study of the Process of Driving Civil Administration : Case Study of the
Community Welfare Fund of Aranyik Sub-district,
Mueang District, Phitsanulok Province**

ยุวดี พ่วงรอด, ภาสกร ดอกจันทร์,
กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ และ อนู เจริญวงศ์ระยัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
**Yuvadee Phongrod, Phasakorn Dokchan,
Kampanart Wongwatthanaphong and Anu Jarernvongrayab**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: aoryuvadee@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการ 2) เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 38 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ เป็นประธานกองทุนฯ จำนวน 1 คน เป็นคณะกรรมการกองทุนฯ ไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 15 คน เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 15 คน และเป็นผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จำนวน 2 คน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 คน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง และการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง หัวใจสำคัญต้องเริ่มจากบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ในการกระตุ้น ส่งเสริม ให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในทุกกระบวนการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. เครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง จากผลการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม พบว่า บทบาทเครือข่ายทางสังคมในการส่งเสริม สนับสนุนกลไกการทำงาน ด้านทรัพยากร มีรูปแบบของเครือข่ายเป็นแบบวงล้อหรือดาว ส่วนเครือข่ายทางสังคมที่เป็นดาวเด่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* วันที่รับบทความ : 1 กรกฎาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2566; วันตอบรับบทความ : 25 กรกฎาคม 2566

(เทศบาลเมืองอรัญญิก) เครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นศูนย์กลาง และมีความแข็งแรง คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นตัวกลาง คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก มีค่าความหนาแน่น = 0.5

คำสำคัญ: กระบวนการขับเคลื่อน; รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง; กองทุนสวัสดิการชุมชน

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the process, 2) to study social networks, in Driving Civil Administration. It is qualitative research designed by in depth-interview and non-participatory observation. The samples were 38 informants by purposive sampling through the sampling selection criteria as follows: 1 fund chairman, 15 members serving as the fund committee for not less than 6 years, 15 members of the community welfare fund for at least 6 years, and 1 knowledgeable and experienced person in social networks, including the Ministry of Social Development and Human Security; 2 people from Community Organization Development Institute; 2 people from Social Development and Human Security, Phitsanulok Province, and 2 people from Local administrative organizations. The data were analyzed into content analysis together with the application of storytelling techniques and social network analysis. The findings were as follows:

1. The Process of Driving Civil Administration, the main key has to start with the role of the committee of the community welfare fund in terms of encouraging, and supporting the welfare fund members getting involved in participating operation in every process such as decision making, operating, and evaluating.

2. Social Networks of Driving Civil Administration, From social network analysis, it was found that the role of social networks in promoting support mechanism resources, there is a network pattern in the form of a wheel or a star. The social networks that are stars (Stars) are local government organizations (Aranyik City Municipality), Degree Centrality social network, and Strength (Network Strength) is an institute for community organization development, Betweenness centrality social network is Phitsanulok Social Development and Human Security Office which has a density value (density) at 0.5.

Keywords : Process Drive; Civil Administration; Community Welfare Fund

บทนำ

กองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดจากหลักคิด “เงินเป็นเครื่องมือ มีใช้เป้าหมาย” ที่สำคัญ การตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนยังยึดหลักการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน บนฐานของ “การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ทุกคนในกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ มุ่งเน้นการพัฒนาคน พัฒนาคุณธรรม ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความเสียสละ ทุกคนร่วมมือ ร่วมใจกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2565 : 3) การพัฒนาบ้านเมืองของเราก็เช่นเดียวกัน บ้านเมืองจะเกิดเจริญก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืนได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ จะต้องเริ่มจาก “คน” เพราะคนถือเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกมิติ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนให้อยู่ดี กินดี มีความสุข อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เพื่อที่จะเป็นรากฐานและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สำหรับประเด็นของรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษา ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญ “คน” ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเฉพาะการนำแนวคิดเกี่ยวกับ “รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง” (Civic Public Administration) ของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ (2557 : 44) 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2) มิติด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และ 3) มิติด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในการปกครองตนเอง ซึ่งมิติที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสามารถปกครองตนเอง (Self-Government) ประชาชนได้เข้ามาดูแลและพัฒนาบ้านเมือง ชุมชนท้องถิ่น และสังคมด้วยตนเองมากขึ้น

สอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอรุณภูมิ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องด้วยกองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลอรุณภูมิ เกิดจากแนวคิดที่ประชาชนต้องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในประเด็นที่คนในชุมชนบางส่วนยังขาดในเรื่องทุนทรัพย์ในการรักษาตนเองและคนในครอบครัวในยามเจ็บป่วยและยามเสียชีวิต เนื่องด้วยประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างหาเช้ากินค่ำและอาชีพเกษตรกรรมจึงทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จึงได้มีการรวมตัวกันในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมา ซึ่งปัจจุบันการขับเคลื่อนกองทุนได้เดินทางมาสู่ปีที่ 12 นับว่าสะท้อนให้เราได้เห็นถึงปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด นั่นคือ ความร่วมมือ ร่วมใจของคนในชุมชน ที่ประกอบกับพลังของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นจิตวิญญาณสาธารณะ เป็นการส่งเสริมให้เกิดระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความสมบูรณ์ ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง บนฐานคิดที่ว่า “กองทุนจากประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” สอดคล้องกับแนวคิดของอับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวไว้ว่า “การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีจะต้องเป็น

การปกครองที่มาจากประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” William A. Pencak (2009 : 222) ซึ่งนับว่าเป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของรัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองในยุคปัจจุบัน เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของพอล เฮิร์สต์ (Paul Hirst) (อ้างถึงในเอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552 : 42) ที่ว่า... เสรีภาพส่วนบุคคลและสวัสดิการของผู้คนจะได้รับการดูแลดีที่สุด ถ้ากิจการต่างๆ ของสังคมจำนวนมากมาภายใต้การดูแลและการจัดการโดยสมาคม ชุมชน ชุมชน หรือกลุ่มก่อนที่มีการปกครองตนเองโดยความสมัครใจของสมาชิกและอย่างเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่กลุ่มต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาตนเอง เป็น self-governing association...

เนื่องด้วย ในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นที่ต้องร่วมกันสร้างพลังของประชาชนในการขับเคลื่อนและพัฒนา โดยที่ประชาชนเข้ามามีบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง และจำเป็นต้องสร้างความเป็นพลเมืองผ่านการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กร สถาบันในภาคสังคมด้วย เพราะพลเมืองดังกล่าวไม่ได้หมายความว่าพลเมืองที่เป็นปัจเจกบุคคลเท่านั้น หากยังหมายความรวมถึง กลุ่ม องค์กร สถาบัน ในภาคสังคมเครือข่ายทางสังคม ที่มุ่งมั่นจะร่วมทำงานให้บ้านเมืองด้วยเพราะตามที่เรารับกันดีว่า ปัญหาของความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ ยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนพลเมืองและเครือข่ายอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง (Civic Public Administration) จึงเน้นการบริหารบ้านเมืองที่มุ่งพัฒนาพลเมืองให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีและสนใจที่จะทดแทนบุญคุณของแผ่นดิน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทุกระดับทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการพัฒนา (อุดม สุวรรณพิมพ์ และเอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2561 : 1-16)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาทั้งในมิติของกระบวนการขับเคลื่อนและมิติของเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกว่า การมุ่งพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งได้นั้น บทบาทของประชาชนและเครือข่าย มีความสำคัญอย่างไร ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้การขับเคลื่อนกองทุนเกิดประโยชน์สูงสุด จนในที่สุดคนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้การพัฒนาบ้านเมืองเกิดความเจริญก้าวหน้า มั่นคงและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง
2. เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอรุณภูมิ มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี
2. เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง

ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระยะที่ 1 ได้แก่ ตัวแทนจากประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 1 คน ตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) จำนวน 15 คน และตัวแทนจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) จำนวน 15 คน

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง

ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระยะที่ 2 ได้แก่ ตัวแทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน ตัวแทนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จำนวน 2 คน ตัวแทนจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 คน และตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอน โดยผ่านการศึกษาข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบการจดบันทึกและบันทึกเทป และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ระยะเป็นสำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประกอบการประยุกต์ใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม Social Network Analysis ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มของสมาชิกเครือข่ายจะประกอบด้วยจุด (node) ได้แก่ 1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 3) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก และ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความเชื่อมโยงกันในรูปแบบของบทบาทการส่งเสริม สนับสนุน กลไกการทำงานด้านทรัพยากร ให้กับตัวกลาง คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลรัฐภูมิ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนววิธีการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ตามแนวคิดของ Brass (1995 : 39-79) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) การวัดเส้นเชื่อมโยง (Ties) ผู้วิจัยวัดจากความถี่ (Frequency) ได้แก่ ความถี่ของการสื่อสารระหว่าง node ในเครือข่าย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ เชิงปริมาณของการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

2) การวัดผลซึ่งเน้นที่ตัวบุคคลหรือสมาชิกในเครือข่าย (Actors หรือ Node)

ความเป็นศูนย์กลาง Degree centrality คือ node ที่มีความเชื่อมโยงส่วนใหญ่กับ node อื่นๆ

ความเป็นตัวกลาง (Betweenness centrality) คือ การเป็นตัวกลางระหว่างสมาชิก 2 คน

3) การวัดผลสำหรับเครือข่าย (Networks)

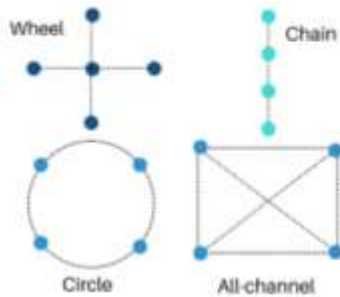
ความเข้มข้นของเครือข่าย (Network Density) เป็นการอธิบายร้อยละของเส้นเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นจริงต่อเส้นที่เชื่อมโยงที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งหมด

ความแข็งแรงของเครือข่าย (Network Strength) คือความถี่ในการเชื่อมโยงกัน ความถี่สูงหมายถึงสมาชิกในทีมสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญได้บ่อยครั้ง จะช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ในทีม

ดาวเด่น (Stars) คือ คนที่มีเส้นเชื่อมโยงมากกว่าคนอื่นๆ ซึ่งมีดาวเด่น 3 ประเภท ได้แก่ ดาวเด่นภายใน (Internal Stars) ดาวเด่นภายนอก (External Stars) และคนที่เป็นทั้งดาวเด่นภายในและภายนอก

หลังจากนั้น นำมาสู่การระบุรูปแบบของเครือข่ายว่า อยู่ในรูปแบบใด ตามแนวคิดของ Mears (1974 : 71-79) ที่ได้เสนอแนวคิดการระบุรูปแบบของเครือข่าย ไว้ 4 ลักษณะ ดังแผนภาพที่ 1 ได้แก่

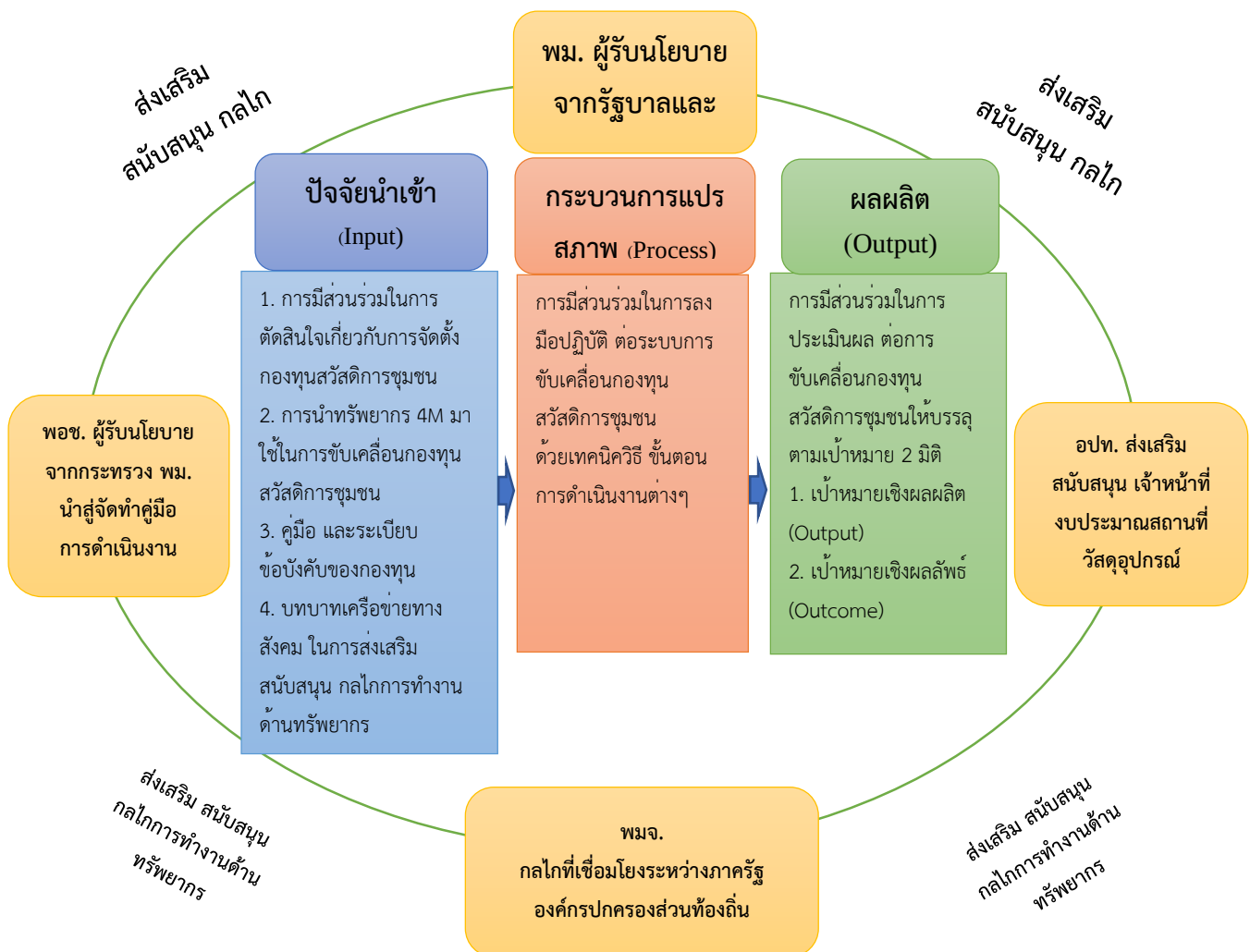
1. เครือข่ายแบบวงล้อหรือดาว (Wheel หรือ Star)
2. เครือข่ายแบบลูกโซ่ (Chain)
3. เครือข่ายแบบวงกลม (Circle)
4. เครือข่ายแบบทุกช่องทาง (All-channel)

แผนภาพที่ 1 รูปแบบของเครือข่าย 4 ประเภท (Mears, 1974 : 71-79)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์กัน (Cristina, Jacqueline & Francesco, 2010:126-135 ; Patton & McMahon, 2006 : 153-166) ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2 ดังนี้

แผนภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย จากแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง โดยมุมมองจากประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน และตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ในฐานะผู้มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริม ให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 ประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุน

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย	
1) การมีส่วนร่วมในการประชุม/ประชาพิจารณ์ เกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) เกิดจากแนวคิดของประชาชน ที่ต้องการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 2) เมื่อปี พ.ศ.2553 ประชาชนรวมตัวกัน เข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อให้อัดประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนถึงปัญหา/ความต้องการ 3) ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญ จึงกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน โดยนำแนวคิดดังกล่าวเข้าปรึกษารื้อกับทางนายกเทศมนตรี 4) นายกเทศมนตรี สนับสนุนบุคลากรดำเนินงานสวัสดิการสังคม เพื่อเตรียมสถานที่จัดประชุม ประสานผู้ที่มีความรู้ เกี่ยวกับกองทุนฯ 5) ประสาน พมจ. พิษณุโลก ขอรับคำปรึกษาถึงแนวทางในการจัดตั้งกองทุนฯ 6) เรียนเชิญประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลหนองแวม และตำบลหัวรอ มาให้ความรู้และแนวทาง
2) การมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) มีการดำเนินการผ่านการประชุมปีละ 1 ครั้ง ในแต่ละปี สมาชิกจะเสนอได้ปีละ 2 ประเด็น 2) ประเด็นยุทธศาสตร์ จะต้องตระหนักถึงความหลากหลายของคนในชุมชน และครอบคลุมทุกกลุ่ม 3) ตระหนักถึงการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีการประสานความร่วมมือกับเครือข่าย พัฒนาระดับการจัดการระบบสวัสดิการชุมชน

	4) ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอรุณภูมิ มีสวัสดิการให้กับสมาชิก 20 สวัสดิการ
3) การมีส่วนร่วมในการลงประชามติเกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) สมาชิกทุกคนมีสิทธิ มีเสียงเท่าเทียมกัน 2) โดยการลงประชามติ สมาชิกจะร่วมกันโหวตด้วยการยกมือ 3) มติส่วนใหญ่จะเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยที่ยึดเสียงข้างมาก ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย
4) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนออกระเบียบ ข้อบังคับหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนฯ 2) ถูกต้อง มีความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางเดียวกัน สอดคล้องเชื่อมโยงกับปัญหา ความต้องการ และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม ให้ครอบคลุมทุกประเด็น 3) เปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนฯ เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน และให้ความเห็นชอบ
การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ (Implementation) ประกอบด้วย	
1) การมีส่วนร่วมในการระดมทุนภายใน (ออมวันละบาท)	1) ดำเนินการตามแผน ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ของกองทุนฯ 2) โดยสมาชิกแรกเข้า เสียค่าธรรมเนียม 20 บาทต่อคน 3) การระดมทุนจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละหมู่ฯ สมาชิกแต่ละคน มีความพร้อมแบบไหน 4) นายทะเบียนแต่ละหมู่ฯ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือผู้นำชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้เก็บรวบรวมเงินให้กับสมาชิก 5) การเก็บรวบรวมเงิน มีรายเดือน, ราย 3 เดือน, ราย 6 เดือน และรายปีสู่การเชื่อมโยง กับเงิน สทบ 3 ส่วน คือ กองทุนฯ 1 ส่วน รัฐ 1 ส่วน และอปท.1 ส่วน 6) โดยเงินสมทบจะต้องเขียนแบบแสดงสถานะกองทุน เพื่อเป็นข้อเสนอโครงการจัดสวัสดิการชุมชน
2) การมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อสมาชิกที่เดือดร้อนแก่กองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อให้ได้รับช่วยเหลือ	1) การช่วยเหลือมีทั้งในรูปของตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน 2) ในรูปของตัวเงิน จะเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับด้านสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับจากกองทุนสวัสดิการชุมชน

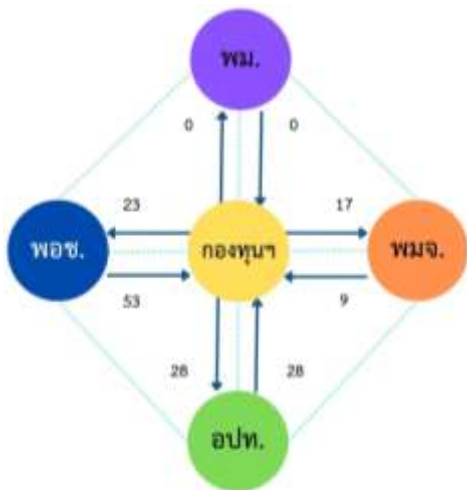
	3) ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น เมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดอุบัติเหตุ เสียชีวิต ไม่มีรถ ไม่มีวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น สมาชิกในชุมชนจะช่วยเหลือกัน โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ 4) ปัจจุบันสวัสดิการ มี 20 สวัสดิการ ครอบคลุมทั้งเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3) การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) มีหลากหลายรูปแบบ 1.1 การบอกปากต่อปากถึงข้อดีของกองทุนสวัสดิการชุมชน 1.2 การแจกแผ่นพับ 1.3 การประกาศหอกระจายข่าว 1.4 เสียงตามสาย 1.5 การติดประกาศไว้ ณ ที่สาธารณะ เช่น บอร์ดประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองอรัญญิก บอร์ดประชาสัมพันธ์ศาลาประชาคมแต่ละหมู่ 1.6 กลุ่ม Line 1.7 เพจ Facebook 2) การรับสมาชิกใหม่ ดำเนินการปีละ 2 ครั้ง คือ เดือนมกราคม และกรกฎาคม ของทุกปี
4) การมีส่วนร่วมในการศึกษาดูงานนอกสถานที่ หรือมีส่วนร่วมในการต้อนรับคณะที่มาศึกษาดูงานในกองทุนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1) มีการแลกเปลี่ยนถึงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้เข้มแข็งและยั่งยืน 1.1 ด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการ 1.2 ด้านการสะสมเงินของสมาชิกกองทุน 1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อหาสมาชิกเพิ่ม 1.4 ด้านหลักการบริหารจัดการงบประมาณของกองทุนให้สมดุล 1.5 ด้านการประสานความร่วมมือกับเครือข่าย 1.6 ด้านการพัฒนายกระดับการจัดระบบสวัสดิการชุมชน 2) นำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการจัดสรรสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการมากที่สุด
5) การมีส่วนร่วมด้านสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับจากกองทุน	1) สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย จะมีสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน

	2) สิทธิประโยชน์ในการรับสวัสดิการทั้ง 20 สวัสดิการครอบคลุม หลากหลาย ตรงกับความต้องการของสมาชิกกองทุน ทั้งเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) สิทธิการมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ทั้งด้านการตัดสินใจ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือ การประชุมของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) มีการประชุมของคณะกรรมการกองทุน เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี สำหรับสมาชิกจะมีการประชุม ปีละ 1 ครั้ง 2) จะประชุมชี้แจง ปรีक्षा ทาหรือ เรื่องดังนี้ 2.1 ทบทวนแผนระเบียบ ข้อบังคับ สรุปรายรับ-รายจ่าย รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนฯ 2.2 ร่วมกันทบทวนเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ชุดใหม่ที่ครบวาระ 2.3 การเน้นย้ำถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่สำคัญในการขับเคลื่อนกองทุน 2.4 การให้แนวคิด แนวทางในการบริหารรายรับ-รายจ่ายของกองทุนให้เกิดความสมดุล เพียงพอต่อการจัดสวัสดิการแต่ละประเภท 2.5 การให้ขวัญกำลังใจซึ่งกันและกันในการบริหารกองทุน เนื่องด้วยผู้นำทุกคนต่างทำงานอย่างเสียสละ ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ 2.6 การเสนอให้มีการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกปัญหาและทุกความต้องการของประชาชน
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วย	
1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบการรายงานผลจากการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายประจำปีของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) มีการรายงานในที่ประชุมของสมาชิกปีละ 1 ครั้ง 2) การรายงานมีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ มีกระบวนการขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยมีการรายงานใส่ไว้นิลแผ่นใหญ่ๆ พร้อมกับการรายงานผ่านระบบออนไลน์ เช่น เฟจ facebook กลุ่ม Line รวมถึง

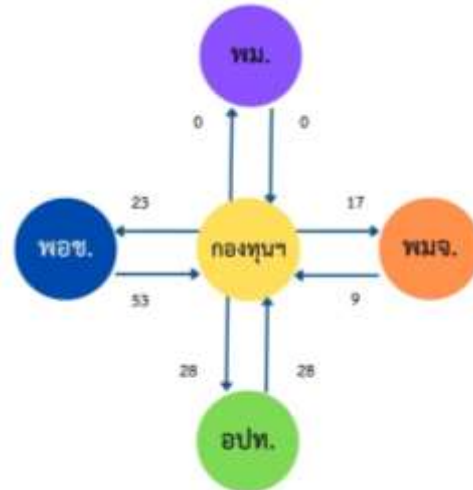
	ข้อมูลในคอมพิวเตอร์ของเทศบาลที่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลของกองทุน 3) หากประชาชนมีข้อสงสัย สามารถดูได้ตลอดเวลาจึงเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ ความน่าเชื่อถือ สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้
2) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเงินภายในกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) เป็นไปอย่างเปิดเผย โปร่งใส ประชาชนมีข้อสงสัยมีอะไรสอบถามเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา 2) กองทุนสวัสดิการชุมชน จะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติกร คอยให้ข้อมูลตลอดเวลา และข้อมูลจะเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
3) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปตามแผน ระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) นายกเทศมนตรีและผู้นำชุมชนจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก การขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนจะต้องมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน ทุกกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามแผน ระเบียบข้อบังคับ 2) มีความโปร่งใส เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนในชุมชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้นต้องสามารถเข้าถึงสวัสดิการทุกประเภทของกองทุนได้
4) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน	1) สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน 2) ทุกข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานกองทุนจึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงครอบคลุมของสวัสดิการในแต่ละประเภท ที่ร่วมกันวิเคราะห์ถึงฐานของรายรับ-รายจ่าย ว่ามีความสมดุลเพียงพอหรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนอยู่ตลอดเวลา เป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของสมาชิกทุกคน

ระยะที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม Social Network Analysis ในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า จะมีรูปแบบของเครือข่ายเป็นแบบวงล้อหรือดาว (Wheel หรือ Star) มีค่าความหนาแน่น (density) = 0.5 ส่วนเครือข่ายทางสังคมที่เป็นดาวเด่น (Stars) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองอรัญญิก) มีเส้นเชื่อมโยง (ties) = 56 ซึ่งมีความเป็นดาวเด่นทั้งภายใน (Internal Stars) และดาวเด่นภายนอก (External Stars) เครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นศูนย์กลาง (Degree centrality) และมีความแข็งแรง (Network Strength) สูง คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีเส้นเชื่อมโยง (ties) = 76 ส่วนเครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นตัวกลาง (Betweenness centrality) คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก มีเส้นเชื่อมโยง (ties) = 26

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

Betweenness 5 Node, there are a maximum of 8 possible ties

Therefore, a network with 5 nodes and 4 ties has density = 0.5

แผนภาพที่ 3 สรุปผลการวิจัยจากวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม Social Network Analysis ในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลอรัญญิก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลอรัญญิก ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยมุ่งเน้นการศึกษา ทั้งในมิติของกระบวนการขับเคลื่อนและมิติของเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง โดยได้นำแนวคิดกองทุนสวัสดิการชุมชน แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ที่มาและความหมาย และความสำคัญของทฤษฎีระบบ องค์ประกอบของทฤษฎีระบบ การนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ แนวคิดของประชาชนที่ต้องการพัฒนาชุมชน แนวคิดของผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนแนวคิดการนำทรัพยากร 4M มาใช้ในการขับเคลื่อนกองทุน ระบบการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชน คู่มือการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ปี พ.ศ. 2565 ระเบียบข้อบังคับหรือข้อตกลงร่วมกันของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอรัญญิก (ออมวันละบาท) ตำบลอรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2563 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกองทุน บทบาทของเครือข่ายทางสังคม ในการส่งเสริม สนับสนุน ผ่านกลไกสนับสนุนการทำงาน แนวคิดการบรรลุเป้าหมาย (Goal – attainment Approach) รวมถึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผลการวิจัยพบว่า

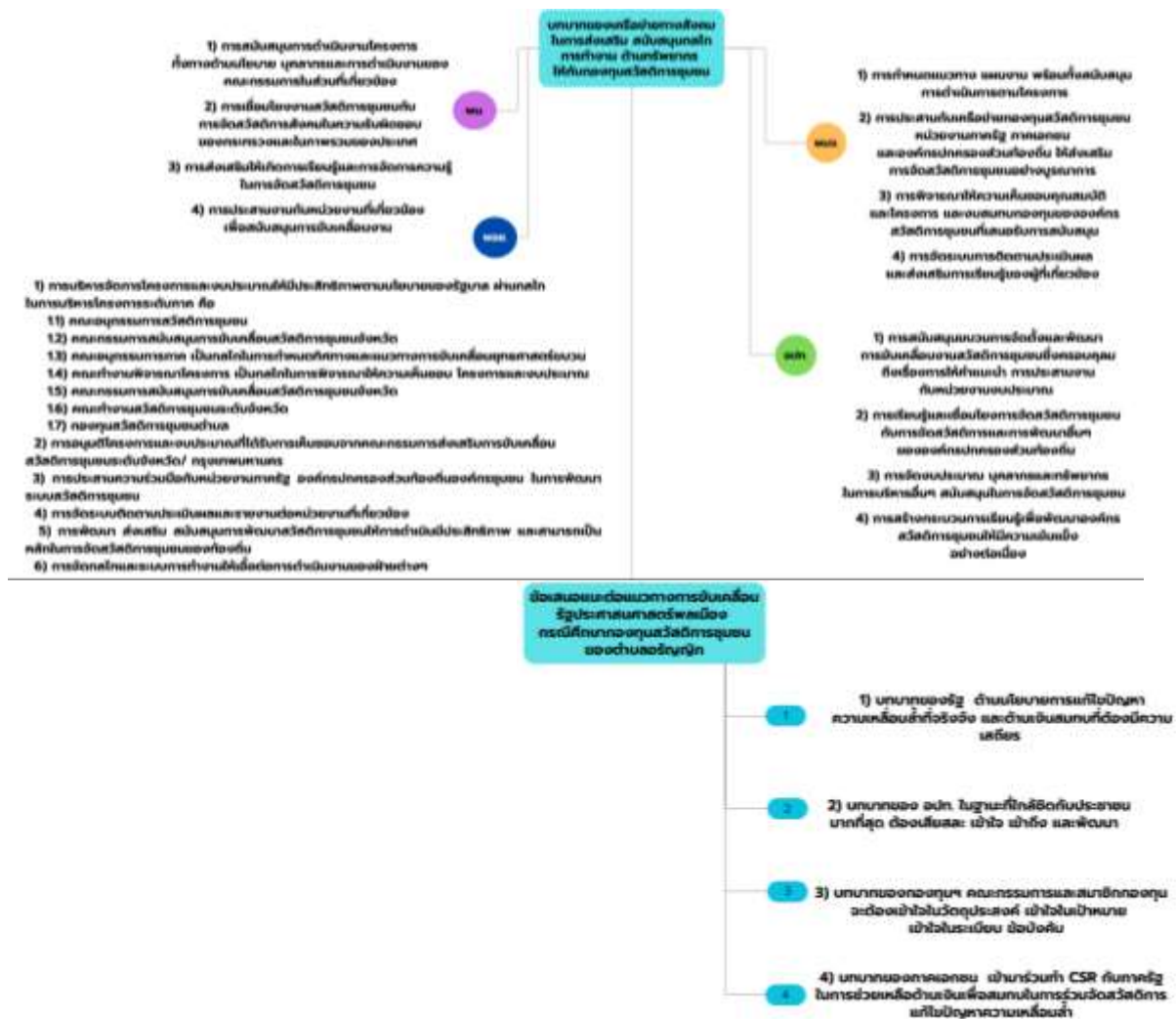
1) กระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง พบว่า หัวใจสำคัญต้องเริ่มจากบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ในการกระตุ้น ส่งเสริม ให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในทุกกระบวนการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนในการประสานการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายทางสังคมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของสนธยา พลศรี (2553 : 125) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาคนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอและร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน ตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งการใช้พลังของชุมชนและการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน ในทำนองเดียวกับ โกวิท พวงงาม (2553 : 636-648) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า จะต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในที่สุด

2) เครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง จากผลการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม Social Network Analysis พบว่า มีรูปแบบของเครือข่ายเป็นแบบวงล้อหรือดาว (Wheel หรือ Star) มีค่าความหนาแน่น (density) = 0.5 ส่วนเครือข่ายทางสังคมที่เป็นดาวเด่น (Stars) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองอรัญญิก) ซึ่งมีความเป็นดาวเด่น ทั้งภายใน (Internal Stars) และดาวเด่นภายนอก (External Stars) เนื่องด้วยเป็นเครือข่ายที่มีการพัฒนาความสามารถในการรับและส่งข้อมูลภายในเครือข่ายทางการสื่อสาร เป็นผู้นำทางความคิด เพราะเป็น เครือข่ายที่เข้าหาเครือข่ายอื่นๆ เพื่อหาข้อมูลและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอรัญญิก เครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นศูนย์กลาง (Degree centrality) และมีความแข็งแรง (Network Strength) สูง คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพราะเป็นเครือข่ายที่มีความถี่ในการเชื่อมโยงกันของสมาชิกในเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย โดยสมาชิกในเครือข่ายสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญได้บ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น พอช. จะมีกลไกภาคประชาชนในการประสานการทำงานอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านโทรศัพท์ การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ หรือการนัดพบเพื่อปรึกษาหารือได้โดยตรงไม่จำกัดเวลา ซึ่งจะช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ในเครือข่ายได้ นอกจากนี้ การสื่อสารกันบ่อยครั้งยังช่วยเพิ่มความเชื่อใจระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ความเชื่อใจเกิดได้จากการแบ่งปันข้อมูลและการร่วมมือกัน ส่วนเครือข่ายทางสังคมที่มีความเป็นตัวกลาง (Betweenness centrality) คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นเครือข่ายที่อยู่ระหว่างกลางการเชื่อมโยงของเครือข่ายอื่นๆ โดยเครือข่ายในตำแหน่งนี้สามารถควบคุมการมีปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายต่างๆ ที่มาเชื่อมโยงผ่านตัวเองได้ โดยสามารถสวมบทบาทผู้ควบคุม ประสานความสัมพันธ์ หรือทำการกีดขวางการติดต่อจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา (Wasserman and Faust, 1994 : 5-61) ซึ่งวัดจากความเชื่อมโยงทางอ้อมระหว่างเครือข่ายต่างๆ ในเครือข่าย การที่มีค่า betweenness centrality สูงจะสะท้อนให้เห็นถึง "เนื้อแท้ของเครือข่าย" (under the surface of a network) โดยเครือข่ายนี้ทำหน้าที่คล้ายกับตัวกลางในการจัดสรรอำนาจ ตัวแทนหรือนายหน้า (Broker) เพราะอยู่บนวิถีซึ่งให้อาสาแก่เครือข่ายในการประสานความร่วมมือกัน เพื่อขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งเชิงผลิต (Output) คือ กองทุนสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกในชุมชนได้ และบรรลุเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome) คือ ชุมชนมีระบบสวัสดิการที่สามารถดูแลคนในชุมชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชนในการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2530 : 135-138) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ที่แสดงถึงความมุ่งหวังที่จะให้คนในสังคมมีปัจจัยพื้นฐาน ได้รับสวัสดิการสังคมที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมมอบรางวัลเป็นขวัญและกำลังใจให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อยกย่อง เชิดชู องค์กร/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่

ดำเนินงานช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างโดดเด่นในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและกองทุนสวัสดิการในพื้นที่ โดยเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของบริการ และขยายผลกองทุนให้เกิดขึ้นครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อกระตุ้นให้รัฐบาล ภาคเอกชน และสังคม ตระหนักถึงคุณค่าของแนวคิดเรื่อง “คุณภาพชีวิตปฏิทินแห่งความหวัง : จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” และร่วมนำไปสู่การพัฒนา นโยบายระบบปฏิบัติการด้านสวัสดิการให้ประชาชนและชุมชนเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม บนฐานคิดที่ว่า “ความสุข คุณค่า และความหมายของชีวิตผูกโยงเป็นเรื่องเดียวกันกับการมีอยู่ของรัฐ เราจึงจำเป็นต้องทักท้วง เรียกร้อง และถามถึง โลกสังคมที่ทุกคนไม่เพียงทุกข์ร่วมกัน แต่ควรเป็นสังคมที่สุขร่วมกันได้ด้วย” ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศไทยให้มีความเป็นธรรมในสังคมและการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและ เป็นที่ยอมรับ จึงถือเป็นความท้าทายของสังคมไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะว่าการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศจึงต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น และระดับชาติให้มีประสิทธิภาพ

จากการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อน รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลอรุณภูมิ เป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 กระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการ
ชุมชนของตำบลอรุณนิคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1) สมาชิกและคณะกรรมการของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง
 มีจิตวิญญาณของความสำเร็จที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพราะการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการ
 ชุมชน ถือเป็นการตระหนักถึงความเท่าเทียมที่มนุษย์ทุกคนควรจะได้รับ ตามแนวนโยบายหรือฝ่ายการเมืองแต่
 ละยุคแต่ละสมัยที่มีการหาเสียง ต่างให้ความหวังกับประชาชนที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ได้
 ให้คำมั่นสัญญาที่จะมีสวัสดิการที่ดี แต่นั่นคงไม่ใช่เพียงแค่การมองสวัสดิการของปัจเจกหรือตัวบุคคลเท่านั้น

หากแต่ต้องตระหนักและใส่ใจทั้งระบบ ซึ่งคำถามอยู่ที่ว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้นำจะมีการแบ่งฝ่ายออกเป็นสองขั้ว เลือกปฏิบัติหรือไม่ เพราะกองทุนสวัสดิการชุมชน ถือเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของประชาชนมากที่สุด การที่ประชาชนมีแนวคิดในการช่วยเหลือกันเกิดขึ้นนั้น คงไม่ใช่เรื่องง่าย ยิ่งเฉพาะกองทุนมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง คำถามของคนเป็นผู้นำ คือ จะสานต่ออย่างไรให้กองทุนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ยกตัวอย่าง แรกเริ่มของแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนขึ้นมา เรามีข้อตกลงร่วมกันของกองทุนที่จะต้องมีเงินสมทบ (1 : 1 : 1) คือ 1) สมทบจากเงินออมของสมาชิกในชุมชน 2) การสมทบจากรัฐบาล และ 3) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสัดส่วนที่เท่ากัน แต่ปัจจุบัน การสมทบจากรัฐบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับไม่มีความเสถียร และไม่ครอบคลุม

2) การขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนควรมีการประสานการทำงานร่วมกับเครือข่ายจากภาคเอกชน เนื่องด้วยปัจจุบันภาคเอกชนมีตลาดหลักทรัพย์ ประมาณ 50 บริษัท งบประมาณโดยประมาณ 3,000 ล้านบาท ซึ่งมีความสนใจและให้ความสำคัญ ที่จะเข้าร่วมทำ CSR กับภาครัฐ ในการช่วยเหลือด้านเงินเพื่อสมทบในการร่วมจัดสวัสดิการ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำให้กับประชาชน แต่ยังติดเงื่อนไขที่กองทุนสวัสดิการชุมชนยังเป็นองค์กรชุมชน รัฐบาลจึงควรมีแนวคิดที่จะผลักดันให้ได้รับการรองรับด้านกฎหมาย ในการเชื่อมโยงมาตรการ “ภาษี” เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับภาคเอกชน โดยได้เสนอแนวทางไว้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือ ผลักดันให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นนิติบุคคล ทางอ้อมคือ หากกองทุนสวัสดิการชุมชนยังเป็นนิติบุคคลไม่ได้ ก็ให้เริ่มจากที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในการออกใบ ลดหย่อนภาษี เพื่อเกิดความมั่นใจ เชื่อถือ ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการขับเคลื่อนรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองและเครือข่ายทางสังคมให้มีความเสียสละ สามารถบริหารบ้านเมืองและการจัดบริการสาธารณะร่วมกันภายใต้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนให้อยู่ดี กินดี มีความสุข อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- บัว อึ้งภากรณ์. (2530). *คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน*. ในพระคุณ
เมธกุโร (บก.) และคณะ. ศาสนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- สนธยา พลศรี. (2553). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักประสานเครือข่ายสวัสดิการชุมชน. (2565). *คู่มือการดำเนินงาน โครงการสนับสนุน การจัดสวัสดิการ
ชุมชน ปีงบประมาณ 2565*. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ. (2557). *รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ
ประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม สุวรรณพิมพ์ และเอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2561). ชุมชนท้องถิ่นไทยแนวใหม่กับรัฐประศาสนศาสตร์
พลเมือง. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*. 4 (1), 1-16.
- Brass, D. (1995). "A Social Network Perspective on Human Resources Management".
Personnel and Human Resources Management. 13, 39-79.
- Cristina Mele, Jacqueline Pels, Francesco Polese. (2010). *A Brief Review of Systems Theories
and Their Managerial Applications*. Service Science 2 (1-2), 126-135.
- Mears, P. (1974). "Structuring Communication in a Working Group". *The Journal
of Communication*. 24, 71-79.
- Wasserman, S. & Faust, K. (1994). *Social network analysis: Methods and applications*.
Cambridge, UK: Cambridge University Press. p.5-61.
- William A. Pencak (2009). *Encyclopedia of the Veteran in America*. ABC-CLIO. p. 222.
- Patton, W., & McMahon, M. (2006). The systems theory framework of career development
and counseling: Connecting theory and practice. *International Journal for the
Advancement of Counselling*. 28 (2), 153-166.